

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
1431

آشنایی با سازمان تجارت جهانی WTO

مدرس : سجاد رضایی

پاییز ۱۴۰۱

تاریخچه و فلسفه شکل‌گیری گات

پس از پایان جنگ جهانی دوم در سال ۱۹۴۶، کشورهای بزرگ و درگیر جنگ به دنبال چاره‌ای برای برون‌رفت از وضعیت بد اقتصادی خود بودند. بر این اساس، کشورهای مختلف جهان به‌خصوص کشورهای صنعتی غرب، اقدام به برقراری یک سیستم جهانی تجارت برای مقابله با عدم تعادل‌های اقتصادی و استفاده از رویه‌های حمایتی، به‌منظور حمایت از صنایع داخلی آن‌ها کردند. در این ارتباط، قدم اول در برتون وودز آمریکا برداشته شد و کنفرانسی متشکل از نمایندگان دو کشور صنعتی جهان آن روز؛ یعنی آمریکا و انگلستان برگزار شد. در اولین اقدام صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی تأسیس شد. ولی این دو سازمان جواب‌گوی رشد شتابان تولید و تجارت جهانی نبودند. به‌همین دلیل در سال ۱۹۴۶، کنفرانسی در هاوانا تشکیل شد؛ که در جریان این اجلاس، منشور هاوانا تدوین شد. در این منشور جهت ساماندهی به بازرگانی بین‌المللی، تأسیس نهادی تحت عنوان سازمان تجارت جهانی بین‌الملل (ITO) پیش‌بینی شد. اما مذاکرات هاوانا در جهت تشکیل این سازمان، نتیجه نداد و در سال ۱۹۴۷، فقط منجر به تصویب یک قرارداد ۳۸ ماده‌ای، تحت عنوان موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت (GATT)، با امضای ۲۳ کشور (عمدتاً صنعتی) گردید.

موافقت نامه عمومی تعرفه و تجارت GATT

گات

(GATT) مخفف "General Agreement on Tariffs and Trade" به معنای "موافقت نامه عمومی تعرفه و تجارت"، سندی (قراردادی یا موافقت نامه‌ای) است، مشتمل بر ۳۸ ماده و ۴ فصل که در ۳۰ اکتبر ۱۹۴۷ بین ۲۳ کشور عمدتاً پیشرفته و صنعتی، به امضا رسید. این موافقت نامه همان موافقت نامه عمومی تعرفه و تجارت بود، که یک چارچوب شکلی و سیاست گذارانه را برای مذاکره در مورد آزادسازی دسترسی به بازارها دربرداشت و تا سال ۱۹۹۴ که پایان حیات این موافقت نامه به عنوان تنها نهاد ناظر بر تجارت بین الملل بود، اعضای آن به حدود ۱۲۳ کشور افزایش یافت. گات امروز به عنوان کارگزاری بین المللی وجود ندارد (البته موافقت نامه گات هنوز زنده است) و هم اکنون جای خود را به سازمان تجارت جهانی داده است.

از نظر تشکیلاتی، گات یکی از مؤسسات تخصصی وابسته به سازمان ملل بود؛ اما **از نظر حقوقی** یک سازمان محسوب نمی شد. کشورهای عضو گات از طریق مذاکرات چندجانبه ادواری و در قالب یک مجموعه سازمان یافته، اقدام به اتخاذ تصمیمات و سیاست گذاری های تجاری می کردند؛ که به عنوان **طرف های متعاقد** از آن ها نام برده می شد. فعالیت های عمده طرف های متعاقد، مذاکرات تجاری و تعرفه ای بود که در آن، کشورها به یکدیگر امتیازاتی اعطا کرده و یا محدودیت و ممنوعیتی را در خصوص عدم افزایش برخی انواع عوارض گمرکی در نظر می گرفتند.

موافقت نامه عمومی تعرفه و تجارت GATT

محور اصلی فعالیت‌های گات براساس تشکیل جلسات میان اعضا و حصول توافق‌های دوجانبه و چندجانبه میان کشورها بوده است و براساس آن از ۱۹۴۷ به بعد، جلسات گات در مقاطع زمانی مختلف برگزار شد، به گونه‌ای که در طول عمر نزدیک به نیم قرن خود (از ۱۹۴۷ تا ۱۹۹۴)، هشت دور مذاکره صورت گرفت؛

اهداف گات:

- دستیابی به یک نظام تجاری بین المللی آزاد بدون تبعیض
- ارتقا سطح زندگی مردم در کشورهای عضو؛
- فراهم ساختن امکانات نیل به اشتغال کامل در اثر گسترش جهانی؛
- افزایش درآمد واقعی و سطح تقاضای مؤثر؛
- بهره‌برداری کامل و کارآ از منابع جهانی؛
- گسترش تولید و تجارت بین‌المللی کالا؛
- رفع موانع و مشکلات موجود در زمینه گسترش تجارت جهانی.

بنیادگذاری

۱ ژانویه ۱۹۹۵

گونه

تجاری قانونی، بین‌المللی

هدف

تنظیم قوانین تجارت بین‌المللی و رفع اختلاف

جایگاه

ژنو سوئیس

شمار اعضا

۱۵۹ منطقه و کشور

زبان(های) (رسمی)

انگلیسی، فرانسه، اسپانیولی

دبیرکل

روبرتو آزودو

رییس

شورای عمومی سازمان تجارت جهانی

بودجه

۱۹۷ میلیون فرانک سوئیس معادل ۱۴۱ میلیون دلار آمریکا

شمار کارکنان

۷۰۰

وب‌گاه

وب‌گاه سازمان تجارت جهانی

آشنایی با سازمان جهانی تجارت

سازمان جهانی تجارت از ابتدا سال ۱۹۹۵ میلادی برای مدیریت مناسبات تجاری چند جانبه بین المللی جایگزین گات شد. این سازمان در واقع مکانی برای مذاکرات مستمر میان کشورهای عضو با هدف آزاد سازی بیشتر تجارت کالا و خدمات و نیز موضوعات مرتبط با تجارت است. WTO بطور منظم سیاست های تجاری کشورهای عضو را مورد بازبینی قرار میدهد و از سوی دیگر امکان حل و فصل اختلافات تجاری اعضا را فراهم می آورد.

آشنایی با سازمان جهانی تجارت

اعضای سازمان تجارت جهانی کشورهایی هستند که موافقتنامه‌های (حدود ۳۰ موافقتنامه) این سازمان را امضا کرده‌اند. مقر سازمان تجارت جهانی در **ژنو، سوئیس** قرار دارد. تا مارس ۲۰۱۳، **۱۶۴** کشور عضو این سازمان شده‌اند. **افغانستان** در حال حاضر جدیدترین عضو این سازمان محسوب می‌شود.

تفاوت WTO با GATT

۱. گات از یک مبنای حقوقی به عنوان یک نهاد بین المللی برخوردار نبود و به طور موقت شکل گرفته بود اما سازمان جهانی تجارت یک نهاد بین المللی با ساختار سازمانی دائمی است .

۲. تفاوت در مقررات گات و سازمان جهانی تجارت : مقررات گات تنها شامل تجارت کالاها بود درحالیکه سازمان تجارت علاوه بر تجارت کالا تجارت خدمات و جنبه های تجارت مرتبط با مالکیت معنوی را نیز دربرمیگیرد.

۳. تفاوت در نظام حل و فصل اختلافات در سازمان جهانی تجارت محدودیت زمانی برای حل اختلافات وجود دارد و احتمال کارشکنی و تاخیر کمتر است و از این لحاظ نسبت به گات از سرعت بیشتری در حل اختلافات برخوردار است.

اهداف WTO

- ارتقای سطح زندگی
- تامین اشتغال کامل در کشورهای عضو
- توسعه تولید و تجارت و بهره‌وری بهینه از منابع جهانی
- دستیابی به توسعه پایدار با بهره‌برداری بهینه از منابع
- حفظ محیط زیست
- افزایش سهم کشورهای در حال توسعه و کمتر توسعه یافته از رشد تجارت بین‌المللی

اصول سازمان جهانی تجارت

- اصل عدم تبعیض
- اصل آزاد سازی تجارت
- اصل تجارت عادلانه
- اصل شفافیت
- اصل رفتار ویژه و متفاوت با کشورهای در حال توسعه

۱. اصل عدم تبعیض و اصل **دولت کامله الوداد** (به معنی) **MOST FAVORED NATION (MFN)** **CLAUSE**: طبق این اصل، اگر کشوری امتیاز بازرگانی یا **تعرفه‌ای** را در مورد یکی از کشورهای عضو اعمال نماید، این امتیاز یا تعرفه می‌بایست در مورد تمام شرکای تجاری عضو سازمان تجارت جهانی تعمیم یابد. البته این اصل یک استثنا نیز دارد که به همگرایی‌های اقتصادی مانند اتحادیه‌های گمرکی بین چند کشور مربوط می‌شود. این استثنا بدین معناست که سازمان تجارت جهانی، سایر پیمان‌های تجاری (مانند **اتحادیه اروپا** یا **نفتا**) را نیز به رسمیت می‌شناسد.

۲. استفاده از محدودیت‌های غیرتعرفه‌ای در تجارت همچون سهمیه‌بندی و صدور پروانه واردات ممنوع است و کشورها تنها با استفاده از وضع تعرفه‌های گمرکی مجازند از صنایع داخلی حمایت نمایند

۳. پس از حذف **موانع تجاری غیر تعرفه‌ای**، کشورها می‌بایست تعرفه‌های گمرکی خود را تثبیت نمایند و به تدریج آن را کاهش دهند. البته این اصل نیز در مورد محصولات کشاورزی در کشورهایی که با مشکلات در پرداخت‌ها مواجه هستند، استثناً قابل شده است

۴. برای کمک به رقابت محصولات تولیدی در **کشورهای در حال توسعه**، برقراری نظام تعرفه‌های ترجیحی با هدف اعطای امتیازات تجاری به بعضی از فراورده‌های این کشورها مجاز است.

۵. کشورها مجاز به انجام هرگونه اقدامی که جنبه **فروش زیر قیمت تمام شده (DUMPING)** داشته باشد، نیستند. لازم است کشورها در مورد کالاهای داخلی و وارداتی رفتار کاملاً یکسانی داشته باشند. انجام مشورت در مورد سیاست‌های بازرگانی با دیگر اعضا و حل و فصل اختلافات ناشی از روابط تجاری از طریق مذاکره.

ارکان سازمان تجارت جهانی

سازمان تجارت جهانی برای دستیابی به موافقتنامه‌های مورد تایید اعضا و نیز نظارت بر حسن انجام آنها از وجود ارکان مختلف تصمیم‌گیری، نظارتی، اجرایی و حقوقی بهره می‌برد. این ارکان عبارت‌اند از:

- کنفرانس وزیران
- شورای عمومی
- رکن حل اختلاف
- رکن بررسی خط مشی تجاری و شوراها

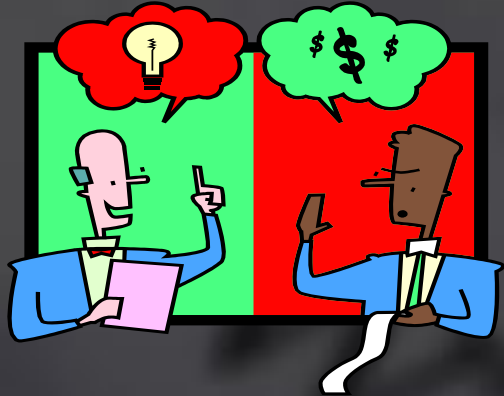
کنفرانس وزیران

کنفرانس وزیران بالاترین رکن سازمان تجارت جهانی است و نمایندگان همه اعضا را در بر می‌گیرد. اختیارات کنفرانس وزیران عبارت است از: محقق ساختن کارکردهای سازمان، اتخاذ اقدامهای لازم در این راستا و تصمیم‌گیری در زمینه توافقنامه‌های تجارت چندجانبه در صورت درخواست هریک از اعضا. جلسات کنفرانس وزیران حداقل هر دو سال یک بار تشکیل می‌شود. کنفرانس وزیران سازمان تجارت جهانی برای اولین بار در دسامبر سال ۱۹۹۶ در سنگاپور تشکیل شد. این کنفرانس همچنین در سال‌های ۱۹۹۸ در ژنو، ۱۹۹۹ در سیاتل، ۲۰۰۱ در آمریکا در دوحه قطر، ۲۰۰۳ در کنکان مکزیک و ۲۰۰۵ در هنگ کنگ برگزار شد.

شورای عمومی

شورای عمومی، **عالی‌ترین** رکن تصمیم‌گیری **بعد از کنفرانس وزیران** در سازمان تجارت جهانی است که درباره موضوعات روزمره و کارکردهای این سازمان نظر می‌دهد. مهم‌ترین رکن تصمیم‌گیری براساس اجماع است. شورای عمومی **بدنه فکری و تصمیم‌گیری WTO** است.

مقر این شورا در **ژنو** قرار دارد و معمولاً **هر دو ماه یک بار** تشکیل جلسه می‌دهد. شرکت‌کنندگان در جلسات شورای عمومی را نمایندگان همه اعضا (معمولاً سفرا یا معادل آنها) تشکیل می‌دهند. شورای عمومی مستقیماً به کنفرانس وزیران گزارش می‌دهد.

رکن حل اختلاف

بدان منظور ایجاد شده که چنانچه کشوری پی برد یکی از اعضا مرتکب نقض مقررات موجود شده و خود از نقض

این مقررات متضرر گردیده است آن را به شیوه ای مسالمت آمیز حل و فصل نماید. نظام حل اختلاف در WTO

سریعتر از GATT است، از روز دریافت شکایت تا اعلام تصمیم ۱ سال وقت داده می شود و آرا در WTO لازم الاجرا هستند و کشورها ملزم به عمل به آنها هستند ولی در GATT چنین نبود.

رکن بررسی خط مشی تجاری

شورای عمومی، همچنین می تواند به عنوان رکن بررسی خط مشی تجاری تشکیل جلسه دهد. این رکن ریاست، قوانین و رویه خاص خود را دارد و به تجدیدنظر در سیاست های تجاری اعضا برای آماده کردن آن در مکانیزم بازنگری در سیاست تجاری می پردازد. در واقع بمانند چشم سازمان برای جلوگیری از هرگونه نظم شکنی تجاری عمل می کند. تناوب بازبینی سیاست های تجاری یک کشور بستگی به جایگاه تجاری کشور دارد. در ابتدای هر سال ریاست و دو معاونت این رکن از بین اعضا برای یک سال انتخاب می گردند.

شورهاها

شورهاها برای اجرای وظایف سازمان تجارت جهانی و عموماً زیر نظر شورای عمومی تشکیل می‌شوند. این شورهاها به صورت تخصصی وظیفه بررسی و تدوین موافقتنامه‌های عمومی را بر عهده دارند. این شورها عبارت‌اند از:

➤ **شورای تجارت کالا:** شورای تجارت کالا وظیفه بررسی و نظارت بر موافقتنامه‌های چندجانبه مربوط به تجارت کالا را برعهده دارد. **سیزده موافقتنامه** در زمینه تجارت کالا به امضای اعضای سازمان تجارت جهانی رسیده‌است که مهم‌ترین آنها، **موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت** و توافقات مربوط به آن می‌باشد. این شورا **۱۰ کمیته** دارد که هر کدام در زمینه خاصی فعالیت می‌کند (مانند کشاورزی، دستیابی به بازار، یارانه‌ها، اقدامات ضد فروش زیر قیمت تمام شده و غیره).

➤ **شورای تجارت خدمات:** بررسی و نظارت بر موافقتنامه عمومی تجارت خدمات برعهده شورای تجارت خدمات است. شرکت در این شورا برای تمام اعضای سازمان تجارت جهانی آزاد است. کمیته خدمات مالی، کمیته تعهدات مشخص و گروه‌های کاری آیین نامه‌های داخلی و قواعد موافقتنامه عمومی تجارت خدمات، جزو ارکان متمم حاضر در این شورا است.

➤ **شورای جنبه‌های مرتبط با تجارت حقوق مالکیت فکری:** حقوق **مالکیت معنوی**، حقوقی است که افراد به واسطه خلق اندیشه‌ها و ایده‌ها از آن برخوردارند. این شورا وظیفه بررسی و نظارت بر کارکردهای موافقتنامه‌های مربوط به مالکیت معنوی را برعهده دارد.

➤ کمیته‌ها و سایر بدنه‌های متمم:

سه کمیته اصلی در سازمان تجارت جهانی وجود دارد:

➤ کمیته تجارت و توسعه

➤ کمیته محدودیت‌های تراز پرداخت‌ها

➤ کمیته بودجه، مالی و تشکیلاتی

وظایف این کمیته‌ها بر مبنای موافقتنامه‌های تجاری چندجانبه و مصوبات شورای عمومی تعریف می‌شود. عضویت در این کمیته‌ها برای تمامی اعضای سازمان تجارت جهانی آزاد است.

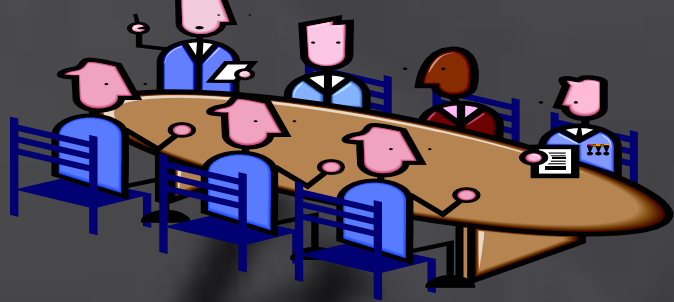
همچنین کمیته‌های تجارت و محیط زیست و موافقتنامه‌های منطقه‌ای تجاری نیز زیر نظر **شورای عمومی** فعالیت می‌کنند.

وضعیت عضویت کشورها در سازمان تجارت جهانی:

■ : اعضای اصلی (شامل نمایندگان دوگانه [اتحادیه اروپا](#) ■ مشغول تهیه گزارشات برای سازمان و یا تامین شرایط تطبیق ■ اعضای که کالاها و یا خدماتشان پذیرفته شده ■ در حال بررسی نظامنامه یا رژیم تجاری ■ اعضای فعلاً ناظر ■ توقف مذاکرات و یا هیچ مذاکراتی صورت نگرفته ■ مناطق بی میل

عضویت در سازمان تجارت جهانی

عضویت در سازمان تجارت جهانی مستلزم پذیرفتن اصول و معاهدات متعددی است که مورد قبول کشورهای عضو قرار گرفته است. این مراحل شامل **تقاضای عضویت**، **پذیرش درخواست (الحاق به عنوان عضو ناظر)**، **تدوین گزارش سیاست‌های تجاری کشور**، **تشکیل گروه کاری الحاق** و **در نهایت مذاکرات دوجانبه و چندجانبه‌ای به منظور تعیین شرایط عضویت و حصول توافق برای الحاق** می‌باشد.

هم اکنون سازمان تجارت جهانی **۱۵۹ عضو** دارد (نزدیک به تمامی ۱۲۳ کشوری که اجلاس اروگوئه شرکت کردند، امروز در این سازمان عضو دائم شده‌اند) بیست و هفت بخش از **اتحادیه اروپا** نیز به عنوان نمایندگان اتحادیه حضور دارند. اعضا می‌بایست در طی مراوداتی با دیگر کشورهای عضو تعامل داشته باشند و لزوم عضویت در سازمان این امر را تایید نمی‌کند که کشورها می‌توانند در منطقه اقلیمی خود خودکفا باشند و یا به استقلال دیگر کشورها صدمه‌ای وارد بیاورند.

مزایای عضویت در سازمان جهانی تجارت

(۱) سهولت ورود هر عضو سازمان به بازار کشورهای عضو

(۲) دسترسی به بازارهای عضو سازمان با عوارض گمرکی مطمئن

(۳) هر نوع محدودیت که برای کالاهای یک کشور در نظر گرفته شود به طور خود به خود برای دیگر کشورهای عضو منظور می گردد.

(۴) تسهیلات تجاری با کشورهای عضو بدون اینکه با تک تک آنها قرارداد دو جانبه منعقد شود فراهم میگردد.

شرایط عضویت در WTO

۱. **آزاد سازی تجارت خارجی:** یکی از شرایط الحاق به WTO، آزادسازی تجارت خارجی است . بخش زیادی از آزادسازی تجارت خارجی با حذف تعرفه های گمرکی اتفاق می افتد.
۲. **حذف یارانه ها:** بر اساس هدف های WTO، همه کشورهای عضو یا متقاضی عضویت، باید کلیه یارانه هایی را که به صورت پنهان و آشکار به اقتصاد داخلی تزریق می کند، لغو کند.
۳. **آزادسازی نرخ ارز و بهره:** نظام چند نرخ ارز یا پرداخت ارز یارانه دار، یکی دیگر از حمایت های دولت از تولید کنندگان داخلی است.
۴. **یکسان سازی و رفع محدودیت ها:** کشورهای اتحادیه اروپا از آغاز ۱۳۷۹ ش / ۲۰۰۰ م . کلیه اطلاعات به استثنای اطلاعات دفاعی و امنیت ملی را در اختیار متقاضیان قرار می دهند.

روند پیچیده عضویت در WTO:

۱- تشکیل یک گروه کاری در صورت پذیرش تقاضای کشور برای عضویت توسط شورای عمومی

۲- مطالعه رژیم تجاری کشور متقاضی و بررسی میزان انطباق اقتصاد آن کشور با ۲۲۰۰ ماده WTO (مجموعه شرایط عضویت یک کشور در WTO)

در فرایند این بررسی ، سوالات و ابهاماتی برای گروه کاری یا هریک از اعضای آن پیش می آید که به کشور متقاضی اعلام می شود

➤ طولانی شدن فرایند توافق به دلیل:

➤ تعداد و تنوع سوالات (از روسیه ۵۰۰۰ و از چین ۳۰۰۰ سوال پرسیده شد)

➤ اختلافات سیاسی میان کشورها

➤ تلاش برای امتیاز متقابل

➤ درگیر شدن اعضاء در انجام سایر مسئولیت های محوله از سوی اساسنامه سازمان

➤ الزام هریک از اعضاء در اجرای وظایف داخلی.

روند پیچیده عضویت در WTO:

۳- چانه زنی بر سر اخذ امتیازات و چگونگی اجرای مقررات سازمان پس از قبول پاسخ های ارائه شده ماده

۱۲ موافقت نامه: الحاق هر کشور به این سازمان بر پایه شرایط مورد توافق میان دولت متقاضی و سازمان است

۴- پس از طی این مراحل و نیز بعد از تهیه گزارش گروه کاری ، پروتکل الحاق و جداول تعهدات در صورتی که ۶۷ درصد اعضای

کنفرانس وزیران، عضویت کشور متقاضی را تصویب کنند ، و نیز مجلس قانون گذار کشور متقاضی این عضویت را بپذیرد ، عضویت در

سازمان قطعی می شود

• با گذشت زمان ، شرایط پیوستن دشوارتر و تحمیل شرایط تبعیض آمیز سازمان بر کشورهای متقاضی عضویت بیشتر می شود.

تصمیم گیری در سازمان جهانی تجارت

سازمان جهانی تجارت رویه تصمیم گیری از طریق **اجماع** را که در گات ۱۹۴۷ دنبال می شد را همچنان ادامه خواهد داد، یعنی رای گیری ندارند و همه ی حاضران باید موافق باشند. جز در مواردی که نتوان از طریق اجماع تصمیمی را اتخاذ کرد در مورد مسئله متنازع فیه برای تصمیم گیری خواهد شد. **هر عضو** در سازمان **دارای یک رای** است.

ارتباط WTO با سایر سازمان ها

رابطه این سازمان با دیگر سازمان های بین المللی از جمله بانک جهانی و صندوق بین المللی پول پس از آن که در پرتو تحولات جدید گات جای خود را به سازمان جهانی تجارت داد از نظر اثر گذاری بر روی اقتصاد جهانی از اهمیت بیشتر برخوردار شد. با توجه به این که پیشرفت نظام تجاری چند جانبه، رشد اقتصادی، ثبات مالی و کاهش فقر در جهان بدون همکاری این سازمان های اقتصادی با یکدیگر ممکن نیست لذا هماهنگی بین آنها افزایش یافته است. بطور کلی سازمان جهانی تجارت با ۲۰۰ سازمان در جهت انجام امور تحقیقاتی، آماری، استاندارد سازی پژوهش و آموزش در ارتباط است.

Codex Alimentarius (joint FAO/WHO)

Food and Agriculture Organization (FAO)

International Labor Organization (ILO)

International Monetary Fund (IMF)

International Plant Protection Convention (IPPC)

International Trade Centre (ITC)

Organization for Economic Cooperation and Development (OECD)

بودجه ها و سهمیه ها در سازمان جهانی تجارت

مدیرکل برآورد بودجه سالیانه و صورت های مالی سازمان را به کمیته بودجه مالی و اداری ارائه خواهد کرد کمیته بودجه مالی برآورد بودجه سالیانه صورت حساب مالییه ارائه شده توسط مدیر کل را بررسی و توصیه هایی ارائه خواهد کرد ، برآورد بودجه سالیانه به تصویب شورای عمومی خواهد رسید. شورای عمومی مقررات مالی و بودجه را با اکثریت **دو سوم** که بیش از نیمی از اعضای سازمان است تصویب خواهد کرد.

بودجه سازمان جهانی تجارت توسط اعضای این سازمان پس از تصویب فوراً پرداخت می شود.

انتقادهای از سازمان جهانی تجارت

به عقیده مخالفان برنامه‌های سازمان تجارت جهانی، این سازمان، تریبونی است که از طریق آن

کشورها می‌توانند خواست‌های شرکت‌های خود را به کرسی بنشانند. هیچ کشوری به اندازه آمریکا در استفاده از

سازمان تجارت جهانی برای گشودن بازارهای خارجی و دفاع از صنایع داخلی‌اش فعال نبوده‌است. این سازمان بدون

توجه به حقوق کارگران و حفظ محیط زیست، از قدرت خود برای واداشتن کشورها (از جمله آمریکا) به فسخ سایر

موافقت نامه‌ها و لغو قوانین ملی (از همه معروف‌تر لغو قانون مربوط به حمایت از لاک پشت‌های دریایی در خطر

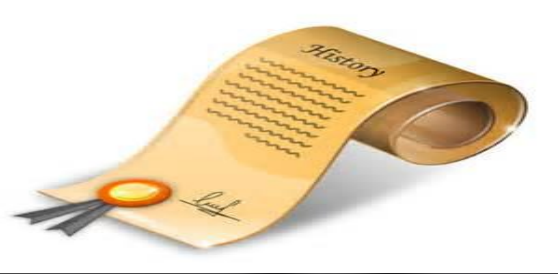
انقراض) به عنوان بخشی از مسئولیت‌اش استفاده می‌کند، با این استدلال که چنین «محدودیت‌هایی» موانعی در

مقابل تجارت جهانی هستند. چنین موضعی است که سازمان تجارت جهانی را نزد طرفداران محیط زیست و فعالان

حقوق کارگری نامحبوب کرده‌است

عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی

جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۹۹۵ از این سازمان درخواست عضویت ناظر کرده و به مدت ده سال پشت درهای آن به انتظار نشسته است. با اینکه کشور ایران در موافقتنامه‌های قبلی حوزه تجارت مانند سازمان جهانی تجارت و گات، حضور تقریباً خوبی داشته‌است اما اکنون در خصوص سازمان تجارت جهانی این مساله تکرار نگشته و اکنون از متقاضیان الحاق به شمار می‌آید. اولین درخواست ایران برای پیوستن به سازمان تجارت جهانی در ۱۹ ژوئیه ۱۹۹۶ به این سازمان ارسال شد. ایران در ۲۶ مه ۲۰۰۵ به عنوان عضو ناظر سازمان تجارت جهانی پذیرفته شد. گروه کاری ایران برای پیوستن به این سازمان هنوز تشکیل نشده‌است. ایران در آبان ۱۳۸۸ متن گزارش رژیم تجاری خود را تقدیم دبیرخانه سازمان تجارت جهانی نمود. بعد از آن، گزارش رژیم تجاری ایران در میان اعضای سازمان تجارت جهانی توزیع گردید و اعضای سازمان تجارت جهانی سئوالات خود را از ایران بیان می‌دارند که سری اول سئوالات که شامل ۷۰۰ سؤال می‌باشد به وزارت بازرگانی ایران در اسفند ۱۳۸۸ ارسال گشت. اما در خصوص رئیس گروه کاری الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی، با آنکه توافق بر سر رئیس گروه کاری الحاق ایران صورت گرفته‌است، ایالات متحده آمریکا از قرار گرفتن تعیین رئیس گروه کاری الحاق در دستور جلسه شورای عمومی سازمان تجارت جهانی جلوگیری می‌نماید.

پیشینه تدوین گزارش رژیم تجاری ایران

اولین ویرایش یادداشت **نظامنامه تجارت خارجی** (گزارش رژیم تجاری ایران) در سال ۱۳۷۸ تهیه شده که طی سنوات بعد متناسب با تغییرات در قوانین و مقررات گزارش اولیه به طور مکرر مورد بازبینی و تکمیل قرار گرفته است. دو ماه پس از پذیرش درخواست الحاق ایران توسط شورای عمومی سازمان جهانی تجارت در پنجم خردادماه سال ۱۳۸۴، آخرین ویرایش گزارش رژیم تجاری جهت بررسی و ارائه نظرات دستگاه‌ها، انجام بررسی‌ها و اعمال تغییرات و تعدیلات لازم در سال ۸۵ به دولت ارائه شد. بررسی درخواست عضویت ایران در سازمان جهانی تجارت **۹ سال** به طول انجامید. به نحوی که تا **پنج سال** تقاضای عضویت ایران در شورای عمومی سازمان مطرح نشد و پس از طرح نیز تا **چهار سال** اجماع در این زمینه **صورت نگرفت** و در نهایت پس از **۹ سال** درخواست ایران در پنج خرداد ۸۴ با اجماع کشورها مواجه و پذیرفته شد و ایران به عنوان عضو ناظر پذیرفته شد. تمام اینها در حالی است که میانگین زمان عضویت دیگر کشورهایی که سال ۱۹۹۵ به این سو، در سازمان عضو شده‌اند چیزی حدود هفت سال بوده است.

مراحل الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی

۱. ارائه درخواست الحاق ایران به دبیرخانه سازمان تجارت جهانی

۲. تصویب درخواست الحاق ایران در شورای عمومی و تشکیل گروه کاری الحاق ایران

۳. ارائه نظامنامه رژیم تجاری ایران به سازمان تجارت جهانی.

۴. بررسی و پرسش در مورد گزارش و نظامنامه از ایران و همچنین بررسی شرایط و ضوابط مورد نظر که طی اولین نشست بعدی انجام خواهد گرفت

۵. در این مرحله که مهمترین مرحله نیز محسوب می‌گردد، ایران با دیگر اعضا وارد مذاکرات چند جانبه می‌شود و به این ترتیب شرایط و ضوابطی که ایران ملزم به رعایت آنها در صورت عضو شدن در سازمان است، مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۶. در مرحله ششم که بیشتر اوقات در حین مرحله پیشین انجام می‌گیرد، مذاکرات دو جانبه بین ایران و دیگر اعضا صورت می‌گیرد که باید منجر به توافقی محکم گردد. این توافقات شامل تعهدات و امتیازاتی است که بایست بین کشورها رعایت گردد.

مراحل الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی

نتایج مذاکرات ایران در دو مرحله آخر شامل سه سند جداگانه خواهد بود که باید در نهایت به تصویب نهایی اعضای کارگروه برسد.

✓ سند اول شامل خلاصه توافقات و شرایط پذیرش عضویت است.

✓ سند دوم شامل خلاصه مذاکرات بین ایران و دیگر کشورهاست.

✓ سند سوم شامل خلاصه مذاکرات دوجانبه بین ایران و کشورهای عضو دیگر است.

دست آخر در مرحله ششم گزارشات نهایی به شورای عمومی سازمان ارایه و عضویت قطعی می‌گردد. قابل توجه است که تمامی اسناد مربوط به الحاق هر کشور به سازمان جهانی تجارت در تمامی مراحل مورد بررسی در کارگروه، محرمانه بوده و تنها پس از تصویب شورای عمومی این سازمان قابل انتشار است. پس از تصویب نهایی اسناد الحاقی ایران به سازمان تجارت جهانی در شورای عمومی یا کنفرانس وزیران این سازمان، سه ماه به ایران مهلت داده می‌شود تا مصوبه شورای عمومی سازمان تجارت جهانی را در مجلس به تصویب برساند. پس از گذشت مهلت ۳۰ روزه، دولت باید این تأییدیه را به اطلاع دبیرخانه این سازمان برساند. پس از گذشت این مراحل، ایران به عضویت کامل و دائم در سازمان تجارت جهانی در خواهد آمد

ایران و WTO ، گام های عملی

ایران از ۱۳۷۰ ش . و ۱۳۷۵ ش . که به ترتیب به فکر عضویت در GATT و WTO افتاد، گام هایی در جهت تطبیقی تدریجی قوانین اقتصاد و تجارت داخلی با مقررات آن دو و نیز گشودن بازار داخلی به روی کالا و خدمات یا حرکت به سوی آزاد سازی تجارت، ایجاد رقابت و جرح و تعدیل در مقررات بازرگانی، را آغاز کرده است . از جمله:

۱. در دهه اول ۱۳۷۰ ش . رژیم تجاری خود را به منظور ارائه به GATT و سپس WTO تدوین کرد.

۲. در قانون برنامه توسعه سوم پیش بینی های لازم را به عمل آورد . به عنوان مثال، ماده ۱۵ قانون برنامه توسعه کشور مقرر می دارد: دولت موظف است برای رونق تجارت خارجی موانع غیر تعرفه ای و غیر فنی را با رعایت ممنوعیت شرعی حذف و نسبت به تهیه برنامه زمان بندی نرخ های معادل تعرفه و اعلام آن به صورت پیش آگهی و تعیین تعرفه های گمرکی اقدام کند .

۳. واردات تمام کالاها به جز کالاهایی که از نظر مذهبی یا قانونی ممنوع یا مشروط اند. صدور همه کالاها و خدمات نیز به استثنای تعداد معدودی از آن ها آزاد می گردد . این اقدامات که بر اساس برنامه سوم اقتصادی صورت گرفت، به منظور اصلاح ساختار اقتصادی ایران است که آن هم مقدمه ای برای مشارکت در اقتصاد جهانی به شمار می رود .

۴. خصوصی سازی، لغو انحصارات، اصلاح قانون نظام صنفی، اصلاح مقررات در جهت افزایش صادرات و تسهیل ترانزیت کالا از طریق ایران به دیگر کشورها که روی هم رفته به افزایش سرمایه گذاری افزایش اعتبارات صادراتی برای کشور، و ارتقای سطح تجارت با سایر کشورها می شود، از اقدامات بعدی ایران برای فراهم آوردن شرایط لازم برای ورود به WTO است

WTO publications

The WTO produces a wide range of publications, focusing on **various aspects of its activities and analyzing the latest developments in world trade**. Many publications may be downloaded free of charge while printed copies and CD-ROMs may be purchased through the Online bookshop and the WTO bookshop in Geneva.

Key publications

World Trade Report

The **World Trade Report** is an annual publication that aims to deepen understanding about trends in trade, trade policy issues and the multilateral trading system.

International Trade Statistics

International Trade Statistics offers an annual overview of the latest developments in world trade, providing detailed statistics on trade by region, merchandise trade by product and trade in commercial services by category.

Annual Report

The Annual Report summarizes the WTO's activities over the past year and provides detailed information on the organization's structure, staff and budget.

